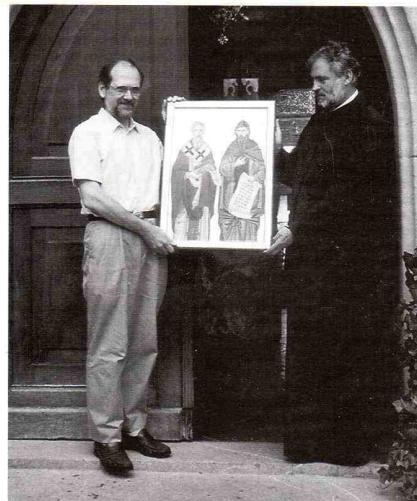

Die Autorin B.Zorica konnte dank einem
Stipendium der Liechtensteinischen Regierung
ihr Musikstudium absolvieren.

Помагач и пријоник цркве Рођења Богородице у Фелдкирху Др. Тирил Дешић са парохом Форарлербшким о. Милом Мијићем

ЦРКВЕНА МУЗИКА

Процес одвајања српског црквеног пјевања од његовог византијског узора, након средњег вијека бива знатно успорен најезdom турских освајача. На подручјима који су постала под турску власт спроведено је спуштање у одржавању вјерских обреда и упражњавању народних обичаја, што је, између остalog, доприносило и сеобама српског живља.

Овоготврдог времена Црква у

Пише:
БРАНІСЛАВА ЗОРІЦА,
апсолвент Факултета
музичке уметности
у Београду

РАЗВИТАК СРПСКОГ од 14. до 18. ВИЈЕКА

Овакво раслојавање становништва условило је промјене и у културном развоју Срба, а самим тим и у музичком. Резултат оваког развоја дошао је представљањем и изузетно мала количина података о развоју црквеног пјевања. Данашње познавање прилика у Србији о периоду 14.-18. вијека скоро је потпуно засновано на разним путописима.

Познато је да се турска власт на Балкану ширила у почетку постепено и са дестом толеранције у свом односу према породицама српских феудалаца и представникама Српске православне цркве. «Штавише поједини свештеници добијају тимаре, а неки манастири, као Мишелева, Раваница и Манастира, уведену су у дефтере и уживају већа имања уз обавезу да отпремају неколико коњаника на Султанов двор (С. Петковић, Српско сликарство на подручју Пећко патријаршије 1557-1614). Међутим, већ почетком 16. вијека ове се понашање губе. Беновљанин Маревин

праксу уводи клепало, тј. дрвени греда, плоча у коју се упарало чекићем. Клепало је у цркви преузело функцију звона, којих, или није било јер су покралена, или је било забрањено да се користе. Оно се данас користи једино у појединим данима. Часног поста уместо звона.

Њемачки духовник Стефан Герлах у својим записима из 1573 помиње постојање само једне српске цркве у Београду, посвећене св. Арханђелу Михајлу. Он износи и своја запажања о понашању народа у цркви, који «разумије доста од онога што свештеник при служби говори» и «да их неколико зна. Оне наши и Вјеруј». Герлах још помиње постојање школе у манастирима Хопову и Светог Николе, где се учи читање и писање. Не зна се, међутим, да ли се у овим школама

учило и пјевање. Чини се да у то vrijeme није bilo много манастирских школа у Србији, што је rezultiralo malim brojem pisemnih svetih tenuka i monaha. Stefan Gerla, чији zapisi predstavljaju dragocjeni izvor podataka o crkvenoj muzici ovog vremena, nаводи još i manastir sv. Dimitrija kod Bele Palanke (poznatiji kao Divljanski manastir) u kom se, posredom čitanja i pisanja, učili i liturgijsko pjevanje. U Srbiji 17. vijeka postojala su dva punkta sa intenzivnim vjerskim животom. Jelad je bio u manastiru Hilanđaru na Svetoj Gori, u kom je negovanu crkveno pjevanje zasnovano na bizantskoj tradiciji, dok je drugi izrastao u Vojvodini, o čijim početnima svjedoče pomenuti zapisi Gerlaka.

Dragocjena rizница manastira Hilanđara sadrži oko 150 rukopisa, i to grčke, grčkoslavenske i slovenske klasnovizantijiske notacije. Poštovanje tradicije ogleda сe u oblikovanju crkvenih

ЦРКВЕНА МУЗИКА

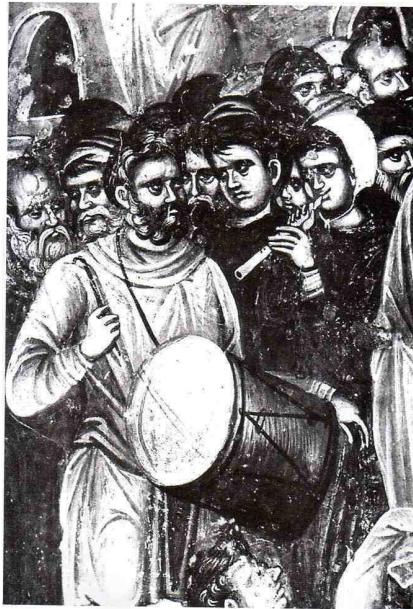
пјесама које је рађено по узору на грчке неумске записи старије традиције (12. и 14. вијека). У потоњим пјесмама Мојсија Петровића да се обрати православним Русима и Грцима за помоћ. До тада се култ српским светитељима одржавао усменним предањем.

Тешко стање у погледу недостатка црквених knjiga и образованог свештенства, као и да се спријечи асимилијација Православних Срба

које су спроводили Аустријанци унијаћењем, навела је у 18. вијеку митрополита Мојсија Петровића да се обрати православним Русима и Грцима за помоћ. До тада се култ српским светитељима одржавао усменним предањем. Издана СРБЉА, црквених knjiga на старословенском језику српске редакције била су малобројна. СРБЉА Книга са службама српским

светитељима са ознакама загласове по којима се треба пјевати, први пут је штампана 1761. Постепено је руски црквенословенски текст замјенио српску редакцију старословенског језика и постао, од 1713. богослужбени језик и Српске православне цркве, без обзира на отпор присталица српкословенског језика. Митрополиту Мојсију се може захвалити што је 1721.

ЦРКВЕНОГ ПЛЕВАЊА

основана грчка школа црквеног пјевања. И поред тога што Срби нису знали грчки језик, грчко црквено пјевање се проширило и скоро потиснуло српско црквено пјевање.

Године 1726. у Сремске Карловце долази први руски учитељ Максим Суворов, чemu спједи отварање школа у којима као учитељи раде Руси и Украјинци. Овим је започео утицај руског црквеног пјевања на српско.

У фрушкогорским манастирима калуђери су средином 18. вијека познавали српску, грчку и руску пјевање. Претпоставља се да се «попрѣљавањем» грчких мелодија у комбинацији са руским утицајем, створено ново српско пјење.

Овакво «уређено» црквено пјевање, преношено је усменим путем, успут трпећи и изјесне промјене, до свог првог записивања које је извршио Корнелије Станковић.

Старо Нагорично (1317-1318), руђање Кристу (детаљ)